

AMEA - Azərbaycan elminin məbədi

Həmsöhbətimiz Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik, əməkdar elm xadimi, görkəmli geoloq alim, Azərbaycan Dövlət Mükafatı Laureatı Akif Əlizadədir...

Bu gün Azərbaycan elminin inkişafı və dünyaya inteqrasiyası istiqamətində mühüm islahatlar aparılmaqdadır. AMEA son illər daha çox nüfuzlu aparıcı elmi-tədqiqat institut və mərkəzləri, universitetləri ilə əməkdaşlığa, innovativ bilik və təcrübə mübadiləsinin genişləndirilməsinə xüsusi önəm verir. Hörmətli alimimizlə söhbətdə AMEA-nın bugünkü layihələrindən danışdıq.

– Akif müəllim, məlum olduğu kimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası 2014-cü ildəki fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş növbəti Ümumi Yığıncağa hazırlıq ərəfəsindədir. AMEA-nın 2014-cü ildəki əldə etdiyi nailiyyətlər, önəmli məqamlar hansılar olub?

– Akademiyanın 2014-cü ildə əldə etdiyi mühüm elmi nailiyyətlər müstəqil ölkəmizin dinamik inkişafının mən-

Azərbaycan alimlərinin I Qurultayı. 19 dekabr 2014 il

tiqi nəticəsidir. Azərbaycanın sürətli sosial-iqtisadi və mədəni tərəqqisinin əsasında ölkənin təbii resursları ilə intellektual potensialını səfərbər edən rəşadətli dövlət siyasəti dayanır və bizim uğurlarımız da əsasən bu siyasətdən qaynaqlanır. Sizə yaxşı məlumdur ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təsdiq etdiyi “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasında intellektual inkişaf modelinə əsaslanan biliklər cəmiyyətinin formalaşdırılması əsas strateji inkişaf xətti kimi qəbul edilib. Ötən il Akademiyanın strukturunda Bi-ofizika və Smart materiallar Mərkəzi, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu, Elm Tarixi İnstitutu və Dünya Siyasəti İnstitutu yaradıldı. Həmçinin Geologiya İnstitutunun Geologiya və Geofizika İnstitutu, Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutunun Fəlsəfə və Hüquq İnstitutu, Mərdəkan Dendrarisinin Dendrologiya İnstitutu, Kimya Problemləri İnstitutunun Kataliz və Qeyri-Üzvi Kimya İnstitutu, Kibernetika İnstitutunun İdarəetmə Sistemləri İnstitutu adlandırılması haqqında müvafiq qərarlar qəbul edildi, bu qərarların icrası ilə əlaqədar müvafiq təşkilati tədbirlər həyata keçirildi.

AMEA-nın həqiqi və müxbir üzvlüyünə seçkilər uğurla həyata keçirilib, vakant yerlərə 26 həqiqi və 50 müxbir üzv seçilib.

Ötən il Akademiya üçün həm də onunla əlamətdar olub ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti AMEA-nın 70 il-

lik yubileyinin qeyd edilməsi ilə bağlı müvafiq sərəncam imzalayıb.

Ötən il noyabrın 10-11-i Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının təşkilatçılığı ilə ölkəmizdə, eləcə də bütövləndirilmiş regionda ilk dəfə olaraq “Bakı Elm Festivalı” keçirildi. Festivalın keçirilməsində əsas məqsəd Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin “Azərbaycan regionu elm mərkəzinə çevrilməlidir!” – çağırışına cavab olaraq, elminin nailiyyətlərini, yeni elmi innovasiyaları nümayiş etdirmək, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və digər müasir innovativ üsullar əsasında elmin təbliğinə nail olmaq, həmçinin elm-təhsil-istehsalat arasında əlaqələri gücləndirmək olub.

2014-cü il dekabrın 19-da isə Azərbaycan elminin tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Azərbaycan Respublikasının Rəhbər və Yüksək Texnologiyalar və Təhsil Nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycan alimlərinin I Qurultayı keçirilib.

– AMEA-da həyata keçirilən islahatların mühüm istiqamətlərindən birini elmlə təhsilin inteqrasiyası təşkil edir...

AMEA-nın əsas binası

– Tamamilə doğrudur. Qarşımızda duran əsas vəzifələrdən biri elm və təhsilin uğurlu inteqrasiyasına nail olmaqdır. Ötən ilin dekabrında keçirilən Azərbaycan alimlərinin I Qurultayının da əsas leytmotivlərindən biri elm və təhsilin inteqrasiyası idi. Mən Qurultayda bu barədə geniş məruzə ilə çıxış etdim.

Məlum olduğu kimi, bu cür sistem SSRİ Elmlər Akademiyasının Sibir Bölməsində uğurla həyata keçirilib. Burada ən yaxşı elmi kadrlar dərs də deməli idilər. İndi də tələbələr Akademiyanın laboratoriyalarında həvəslə təhsil alırlar.

Elm və təhsilin inteqrasiyası sahəsində ən mühüm nailiyyətimiz isə Akademiyada magistratura təhsilinin yaradıl-

masına nail olmaqdır. Bilavasitə ölkə rəhbərliyinin dəstəyi ilə Akademiyada magistratura təhsili reallığa çevrilib. Artıq bu il olaraq 7 ixtisas üzrə Akademiyada magistratura təhsili həyata keçiriləcək.

– Akif müəllim, Azərbaycan dövləti üçün mədəniyyət siyasəti prioritet sahələrdəndir. Bu baxımdan Azərbaycan elmi qarşısında duran vəzifələr, bu istiqamətdə AMEA-nın müvafiq qurumlarında həyata keçirilən layihələr barədə...

– Yaşadığımız XXI əsrdə hər bir xalqın bəşər səhnəsində yerini onun hərbi-siyasi qüdrətindən, iqtisadi potensialından daha çox, mədəni kimliyi müəyyənləşdirir. Bu gün Azər-

baycanın dünya geosiyasi məkanındakı neftə əsaslanan iqtisadi rolunun biliyə və mənəvi dəyərlərə əsaslanan mədəni liderliyə çevrilməsi onun nəticəsidir ki, minilliyin bu inkişaf tendensiyası Azərbaycanda da dövlət siyasəti səviyyəsində lazımlıca qiymətləndirilir. Müasir Azərbaycanın tərəqqisi yalnız sosial-iqtisadi inkişaf deyil, həm də mədəni intibahdır. Son illər ardıcıl olaraq Bakıda keçirilən beynəlxalq humanitar forumlar, Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğinə yönəlmiş beynəlxalq tədbirlər, layihələr bunun bariz nümunəsidir. Hazırda Azərbaycan mədəniyyətinin səsi ABŞ-in müxtəlif şəhərlərindən, Avropanın mədəniyyət paytaxtlarından, Londondan, Parisdən gəlir. Ölkəmiz, xüsusən də doğma Bakımız elm, təhsil, mədəniyyət və idmanla bağlı elə yüksək səviyyəli tədbirlərə ev sahibliyi edir ki, bütün bunlar yalnız və yalnız Azərbaycanın düzgün müəyyənləşdirilmiş mədəniyyət siyasəti nəticəsində mümkün olub. Dövlətin mədəniyyət siyasətinin həyata keçirilməsində Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin əməyini xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bildiyiniz kimi, hazırda global cəmiyyətin əsas konsepsiyalarından biri multikulturalizmdir. Bu konsepsiya tarixən müxtəlif mədəniyyətlərin birgə mövcud olduğu Azərbaycanda da dövlət siyasəti səviyyəsində dəstəklənir. Qədim "İpək yolu"nun üzərində, Avropa ilə Asiyanın qovşağında yerləşən Azərbaycan tarixən olduğu kimi, bu gün də Şərq və Qərbi mədəniyyətlərinin humanist dəyərlərini yaşatmaqdadır. Bu baxımdan Akademiyada həyata keçirilən elmi araşdırmaların mühüm bir hissəsi mədəniyyət sahəsi ilə sıx qarşılıqlı əlaqədədir. Xüsusən, Akademiyanın humanitar və ictimai elm sahələrinə aid müvafiq qurumlarında bir sıra mədəni layihələr həyata keçirilməkdədir. Bunlardan Ədəbiyyat, Əlyazmalar, Arxeologiya və Etnoqrafiya, Folklor, Memarlıq və İncəsənət İnstitutlarını xüsusilə qeyd etmək olar. Olduqca qədim tarixə və zəngin ənənələrə malik Azərbaycan mədəniyyətinin tədqiqində, qorunması və təbliğində bu institutlarda bir sıra layihələr həyata keçirilməkdədir. Bu institutlar Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin müvafiq qurumları ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərirlər. Hesab edirəm ki, Akademiya ilə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi arasında bu istiqamətdəki əməkdaşlıq daha da genişləndirilə bilər.

– Akif müəllim, Siz uzun illərdir ki, həm də AMEA-nın Geologiya və Geofizika İnstitutuna rəhbərlik edirsiniz. Məlumdur ki, müstəqil Azərbaycanın neft strategiyasının reallaşmasında, "Əsrin müqaviləsi"nin gerçəkləşməsində geologiya elminin əvəzsiz xidməti olub. Bir geoloq alim kimi bu barədə düşüncələriniz.

– İlk növbədə onu qeyd etmək istərdim ki, xalqımızın Ümmətili lideri Heydər Əliyev tərəfindən ötən əsrdə 90-cı illərin əvvəllərində, olduqca mürəkkəb bir tarixi şəraitdə reallaşdırılan "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycan xalqının sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafında, həmçinin müasir

dünyanın geoiqtisadi və geosiyasi mənzərəsinin formalaşmasında müstəsna rol oynamış bir layihəsidir. Ümmətili lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və həyata keçirdiyi enerji siyasətinin faktı kimi "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması ilə beynəlxalq strukturlara inteqrasiyanın güclənməsinə, bütövlükdə ölkəmizin hərtərəfli inkişafına təkan verən mühüm amilə çevrildi.

– Akif müəllim, Azərbaycan elminin qarşısında duran əsas vəzifələri necə ümumiləşdirərdiniz?

2020-ci ildən bizi ayıran qarşılıqlı 5 il Azərbaycan alimləri üçün olduqca strateji əhəmiyyət daşıyan bir zaman kəsimidir. Belə ki, dövlətimizin milli maraqlarının bütün məzmununu özündə əks etdirən "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası bu müddətdə reallaşmalıdır. Əsas ağırlıq isə elmin, intellektin üzünə düşür. İlk növbədə müasir dövrün tələblərindən irəli gələn elmin funksiyası və vəzifələrini müzakirə edib "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf konsepsiyasının tələblərinə uyğun Azərbaycan elminin yeni doktrinasını müəyyənləşdirmək, biliklər iqtisadiyyatına və yüksək texnologiyalara əsaslanan elmi potensialını formalaşdırmaq lazımdır. Azərbaycan alimlərinin qəbul olunmuş dövlət proqramlarının icrasında yaxından iştirakını təmin etmək, Azərbaycan elmini beynəlxalq elmi tələblərə uyğunlaşdırmaq istiqamətində aparılan islahatları inkişaf etdirmək, onun dünya elminə inteqrasiyası ilə bağlı mövcud problemlərini müzakirə edib həlli yollarını müəyyənləşdirmək, milli innovativ mühiti formalaşdırmaq, elm-təhsil-istehsalat münasibətlərini inkişaf etdirmək və s. qarşıda duran vəzifələrimiz sırasına daxildir.

– Maraqlı söhbət üçün təşəkkür edirik.

Elmira MUSAQIZI